

OGRANICZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ ZE WZGLĘDU NA OCHRONĘ PRZYRODY

Daria Danecka
Joanna S. Kierzkowska
Diana Trzcńska

Wolters Kluwer

OGRANICZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ ZE WZGLĘDU NA OCHRONĘ PRZYRODY

Daria Danecka
Joanna S. Kierzkowska
Diana Trzcńska

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 sierpnia 2018 r.

Recenzent

Prof. zw. dr hab. Wojciech Radecki

Wydawca

Izabella Małecka

Redaktor prowadzący

Hanna Kolenkiewicz

Opracowanie redakcyjne

Violet Design Wioletta Kowalska

Łamanie

Wolters Kluwer Polska

Poszczególne części publikacji opracowały:

Daria Danecka – Rozdział I (1.3, 1.4), Rozdział III (3.1, 3.2, 3.4),

Rozdział IV (4.3, 4.5, 4.6)

Joanna S. Kierzkowska – Rozdział II (2.1, 2.2), Rozdział III (3.3),

Rozdział IV (4.4, 4.7, 4.8)

Diana Trzcińska – Rozdział I (1.1, 1.2, 1.5), Rozdział II (2.3),

Rozdział IV (4.1, 4.2)

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2018

ISBN 978-83-8124-852-5

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
---------------------	---

Wstęp	13
-------------	----

Rozdział I

Podstawowe zasady i wartości w prawie ochrony przyrody	17
---	-----------

1. Konstytucyjny obowiązek ochrony przyrody	17
2. Zasada kompleksowości	27
3. Zasada prewencji	32
4. Zasada przezorności	36
5. Zasada zanieczyszczający płaci w ochronie przyrody	40

Rozdział II

Działalność gospodarcza w prawie polskim	52
---	-----------

1. Pojęcie działalności gospodarczej	52
2. Charakter prawny działalności gospodarczej z punktu widzenia jej wpływu na przyrodę	65
3. Ograniczenia działalności gospodarczej – uwarunkowania konstytucyjne	71

Rozdział III

Ochrona przyrody jako przesłanka ograniczenia działalności gospodarczej	78
--	-----------

1. Przyroda i jej ochrona w prawie polskim	78
2. Konstrukcja ochrony przyrody w prawie polskim	90
3. Ochrona przyrody w Unii Europejskiej	99

4. Odpowiedzialność prawna przedsiębiorców a ochrona przyrody	115
---	-----

Rozdział IV

Wybrane ograniczenia przyrodnicze w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej	126
1. Nakazy i zakazy w odniesieniu do przedsiębiorców związane z formami ochrony przyrody	126
2. Przyrodnicze ograniczenia przedsiębiorców wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	156
3. Usuwanie drzew i krzewów przez przedsiębiorców	169
3.1. Zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów	171
3.2. Usuwanie drzew lub krzewów na wniosek właściciela urzędów przesyłowych	173
3.3. Wymogi formalne wniosku o wydanie zezwolenia	174
3.4. Zezwolenia uzależnione od nasadzeń zastępczych bądź przesadzenia drzewa lub krzewu	180
3.5. Odszkodowanie	182
3.6. Wyjątki od zasady uzyskania zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów	182
3.7. Opłaty za usunięcie drzew lub krzewów	187
3.8. Stawki opłat	188
3.9. Rozporządzenie o opłatach	189
3.10. Zasada i wyjątki dotyczące opłat	189
3.11. Administracyjne kary pieniężne	190
3.12. Podmioty ponoszące odpowiedzialność	191
3.13. Wysokość administracyjnych kar pieniężnych	192
4. Ograniczenia przedsiębiorców wynikające z planów ochrony form ochrony przyrody	193
5. Ochrona gatunkowa a działalność gospodarcza	207
6. Powszechna ochrona roślin, zwierząt, grzybów i ich siedlisk a działalność gospodarcza	230
7. Ograniczenia w dziedzinie gospodarowania odpadami	234
8. Emisja a ochrona przyrody	243
Podsumowanie	253

Literatura267

Akty prawne277

Źródła internetowe285

Wykaz autorstwa 287

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- dyrektywa ptasia – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z 30.11.2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.Urz. UE L 20 z 2010 r., s. 7)
- dyrektywa siedliskowa – dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21.05.1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.Urz. UE L 206, s. 7)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1025 ze zm.)
- k.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1600 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. poz. 483 ze zm.)
- konwencja ramsarska – Konwencja o obszarach wodno-błotnistych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsarze 2.02.1971 r. (Dz.U. z 1978 r. poz. 24)
- k.p.a. – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2017 r. poz. 1257 ze zm.)
- k.w. – ustawa z 20.05.1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 2018 r. poz. 618 ze zm.)
- m.p.o. – ustawa o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów (Dz.U. z 2018 r. poz. 296 ze zm.)

p.g.g.	–	ustawa z 9.06.2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2017 r. poz. 2126 ze zm.)
p.o.ś.	–	ustawa z 27.04.2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2018 r. poz. 799 ze zm.)
pr. bud.	–	ustawa z 7.07.1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 2018 r. poz. 1202 ze zm.)
pr. energ.	–	ustawa z 10.04.1997 r. – Prawo energetyczne (Dz.U. z 2018 r. poz. 755 ze zm.)
pr. lot.	–	ustawa z 3.07.2002 r. – Prawo lotnicze (Dz.U. z 2018 r. poz. 1183 ze zm.)
pr. przeds.	–	ustawa z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646)
pr. wod.	–	ustawa z 20.07.2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. poz. 1566 ze zm.)
u.g.o./ustawa opakowaniowa	–	ustawa z 13.06.2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz.U. z 2018 r. poz. 150 ze zm.)
u.o.	–	ustawa z 14.12.2012 r. o odpadach (Dz.U. z 2018 r. poz. 992 ze zm.)
u.u.i.ś.	–	ustawa z 3.10.2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2017 r. poz. 1405 ze zm.)
u.o.p.	–	ustawa z 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2018 r. poz. 1614 ze zm.)
u.p.z.p.	–	ustawa z 27.03.2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2017 r. poz. 1073 ze zm.)
u.s.d.g.	–	ustawa z 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 2168 ze zm.) – akt nieobowiązujący
ustawa szkodowa	–	ustawa z 13.04.2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. z 2018 r. poz. 954 ze zm.)

Inne

CEIDG	–	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
Dz.U.	–	Dziennik Ustaw
Dz.Urz.	–	Dziennik Urzędowy
EWG	–	Europejska Wspólnota Gospodarcza
NSA	–	Naczelny Sąd Administracyjny
ONZ	–	Organizacja Narodów Zjednoczonych
OTK	–	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
PKD	–	Polska Klasyfikacja Działalności
SN	–	Sąd Najwyższy
TFUE	–	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
TWE	–	Trakt ustanawiający Wspólnotę Europejską
UE	–	Unia Europejska
UNESCO	–	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
WE	–	Wspólnota Europejska
WSA	–	wojewódzki sąd administracyjny
ZNSA	–	Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego

WSTĘP

Prawna regulacja działalności gospodarczej ulega istotnej transformacji ze względu na podjęcie tzw. konstytucji dla biznesu, która stanowi zespół aktów prawnych modyfikujących dotychczasowe unormowania w tym względzie. Zmianie ulega cała konstrukcja przepisów prawnych, w tym konstytutywne dla procesu działalności gospodarczej definicje „działalności gospodarczej” i w formalnym zakresie – „przedsiębiorcy”. Powyższe jest następstwem uchwalenia ustawy z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców i stanowi jeden z podstawowych powodów podjęcia próby opracowania niniejszej monografii, dla której przedsiębiorca i jego pozycja prawna stanowią zasadnicze zagadnienia badawcze. Drugim kluczowym powodem jest fakt, że problematyka ograniczeń działalności gospodarczej ze względu na ochronę przyrody była dotychczas pomijana w doktrynie prawa, choć jej wpływ na prowadzenie działalności gospodarczej i sposób jej wykonywania może być znaczący. Znaleźć można ogólne opracowania dotyczące tego typu ograniczeń, ale ujmowanych z punktu widzenia ochrony środowiska, a więc znacznie szerszej perspektywy niż podejmowana w niniejszym opracowaniu.

Brak opracowań naukowych w tym zakresie przy jednoczesnym wpisaniu się powyższej problematyki w obszar zainteresowań specjalizacji naukowej auterek stanowił przyczynek do podjęcia próby połączenia zagadnień prawa gospodarczego oraz prawa ochrony przyrody, określając główny cel analityczny niniejszego opracowania jako ograniczenie działalności gospodarczej ze względu na ochronę przyrody.

Złożoność problematyki badawczej, a także jej specyfika i znaczenie dla obrotu gospodarczego wpłynęły na podział struktury opracowania na obszary tematyczne, skonstruowane według następujących pytań badawczych: 1. Jakie są podstawowe zasady i wartości w prawie ochrony przyrody mające odniesienie do sytuacji faktycznej i prawnej przedsiębiorców? 2. Jak kształtuje się charakter prawny działalności gospodarczej w Polsce? 3. Czy istnieją prawne podstawy ochrony przyrody mogące stanowić przesłankę do ograniczeń działalności gospodarczej i jakie są ich konsekwencje? 4. Jakie istnieją faktyczne ograniczenia przyrodnicze dla prowadzenia działalności gospodarczej?

Uwzględniając cel monografii oraz przygotowane pytania badawcze, dokonano podstawowego podziału treści merytorycznych na cztery grupy zagadnieniowe odpowiadające tytułom kolejnych rozdziałów.

Pierwszy rozdział poświęcono zasadom i wartościom przyrodniczym. Ma więc on stanowić próbę diagnozy elementów aksjologicznych wyznaczających kierunek prowadzenia działalności gospodarczej związanej z wykorzystaniem tworów, zasobów i składników przyrodniczych. Ujęcie to jest innowacyjnym spojrzeniem na problem zarówno wartości, jak i zasad, bowiem prowadzone badania doktrynalne zasadniczo obejmują zasady i wartości ogólnosrodowiskowe, pozostawiając poza ramami badań te, które odnoszą się wprost do elementów przyrody. Z tego punktu widzenia niniejsze opracowanie jest swoiste, a jego konstrukcja jest nowatorska. Potwierdzeniem powyższego jest sam plan badawczy.

Ponadto koncepcją pierwszego fragmentu opracowania jest wyjście od zasad środowiskowych, po to by na tle konstytucyjnego obowiązku ochrony przyrody sformułować treści związane z zasadami i wartościami, jakie można ustalić w oparciu o analizę doktrynalną i prawną dotyczącą ochrony przyrody, co w całości pozwala na prowadzenie wszystkich pozostałych analiz.

Rozdział drugi obejmuje kwestie związane z charakterem prawnym działalności gospodarczej w Polsce. Przedmiotem analizy jest tu zatem pojęcie działalności gospodarczej oraz przedsiębiorcy z uwzględnienie-

niem aktualnych uregulowań prawnych w tym względzie, wprowadzonych ustawą – Prawo przedsiębiorców. W rozdziale tym znajdują się też ogólne odniesienia do problematyki ograniczenia działalności gospodarczej, przede wszystkim przez pryzmat przesłanek konstytucyjnych.

Kolejny rozdział monografii zawiera analizę w zakresie ochrony przyrody, traktując ją jako element ochrony środowiska, a jednocześnie – przesłankę wpływającą na ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej. Skupiono się na najważniejszych aspektach przedmiotowego zagadnienia, z uwzględnieniem prawa europejskiego i krajowego. Omówiono tu także kwestię odpowiedzialności prawnej przedsiębiorców.

Ostatni rozdział jest najbardziej rozbudowany. Wymagał tego podjęty w tym fragmencie problem wskazania konkretnych ograniczeń w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej. Zawiera analizę konkretnych nakazów i zakazów, jakie powinni brać pod uwagę przedsiębiorcy, prowadząc działalność gospodarczą związaną z korzystaniem z zasobów przyrody, np. na terenie objętym określonymi formami ochrony przyrody, przy usuwaniu drzew i krzewów, w związku z emisją oraz gospodarowaniem odpadami. Ponadto rozdział ten obejmuje rozważania na temat ograniczeń przedsiębiorców, które wynikają z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i planów ochronnych tworzonych dla poszczególnych form ochrony przyrody, a także zawiera analizę zagadnień ochrony gatunkowej w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz jej wpływem na rośliny, zwierzęta lub grzyby, jak również ich siedliska, nieobjęte formami ochrony przyrody.

Monografia stanowi opracowanie współautorskie. Części opracowane przez każdą z autorek są wyraźnie oznaczone. W konsekwencji każda z nich odpowiada za fragmenty będące jej dziełem. Opracowanie uwzględnia stan prawny na 1.08.2018 r.

Rozdział I

PODSTAWOWE ZASADY I WARTOŚCI W PRAWIE OCHRONY PRZYRODY

1. Konstytucyjny obowiązek ochrony przyrody

Prawo ochrony przyrody stanowi system norm prawnych, będący genetyczną podbudową, na której wykształciło się prawo ochrony środowiska we współczesnym znaczeniu¹. Jest to jednocześnie istotny dział w systemie prawa ochrony środowiska, którego przedmiotem jest przyroda, rozumiana jako element środowiska, i jej ochrona.

Zastanawiając się nad przedmiotem prawa ochrony przyrody, należy uwzględnić fakt, że przyroda jest kategorią, która nie została zdefiniowana normatywnie, a niewątpliwie stanowiła punkt wyjścia dla funkcjonującego na gruncie aktualnie obowiązującego stanu prawnego pojęcia „środowisko”. Ten ostatni termin stanowi jednocześnie kategorię bardziej ogólną w stosunku do przyrody². Według definicji słowniko-

¹ Por. Z. Bukowski, *Prawo międzynarodowe a ochrona środowiska*, Toruń 2005, s. 21.

² W doktrynie prawa ochrony środowiska wskazuje się, że na przestrzeni rozwoju cywilizacji objawiał się ścisły związek pomiędzy jej poszczególnymi fazami rozwojowymi a rozwojem kultury ludzkiej i zasobów naszej planety. Dynamiczny rozwój demograficzny wraz z ekspansją gospodarczą negatywnie oddziaływający na środowisko jako całość sprawił, że ochrona środowiska stała się istotną, samodzielną, kompleksową dyscypliną naukową – łącząc elementy innych dyscyplin pokrewnych, takich jak: biologia, geografia, chemia, fizyka, medycyna, a także prawo i ekonomia. Por. M. Roliński, *Ewolucja prawnego pojęcia „środowisko” i „ochrona środowiska”*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2005/6, s. 159.

wych środowisko oznacza „coś, co otacza”, czyli „otoczenie”³. W tym bardzo ogólnym znaczeniu jest to pojęcie niewystarczająco określone i może stanowić dopiero punkt wyjścia do dalszych rozważań. Według słownika języka polskiego środowisko to także „grupa ludzi żyjących lub pracujących w podobnych warunkach” lub „ogół elementów otoczenia”, a także „zespół czynników chemicznych, biologicznych i fizycznych umożliwiający zachodzenie jakichś reakcji”⁴.

W doktrynie prawa ochrony środowiska znaleźć można wiele definicji pojęcia środowiska. W. Brzeziński zaprezentował definicję „środowiska naturalnego”, które zdefiniował jako „ogół elementów naturalnych, tzn. elementów stworzonych przez naturę, ale w mniejszym lub większym stopniu przekształconych przez gospodarczą działalność człowieka, składających się w danym miejscu i czasie na warunki życia ludzkiego”⁵. Środowisko jest również rozumiane jako „zbiór czynników oddziaływających na podmiot środowiska”⁶, w której to definicji jej autor położył punkt ciężkości definiowanego pojęcia na określeniu „podmiotu środowiska”. Z kolei zdaniem M. Górskiego istotne dla rozważań prawniczych jest środowisko przyrodnicze człowieka rozumiane jako „ogół naturalnego (przyrodniczego) pochodzenia elementów biotycznych i abiotycznych, poddanych oddziaływaniu człowieka i przekształconych do granic równowagi biologicznej”⁷. Koncepcja definiowania tego pojęcia z perspektywy antropocentrycznej, a więc koncentrującej się na środowisku i jego ochronie ze względu na człowieka, który jest jednocześnie podstawowym elementem tego środowiska, jest obecna do dziś.

³ Według definicji internetowego słownika PWN, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/%C5%9Brodowisko.html> (dostęp: 31.07.2018 r.).

⁴ Zob. internetowy słownik PWN, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/%C5%9Brodowisko.html> (dostęp: 31.07.2018 r.).

⁵ Por. W. Brzeziński, *Ochrona prawna naturalnego środowiska człowieka*, Warszawa 1975, s. 29.

⁶ Por. T. Bartkowski, *Kształtowanie i ochrona środowiska*, Warszawa 1987, s. 17 i n.

⁷ Por. *Prawo ochrony środowiska*, red. M. Górski, Bydgoszcz 2006, s. 12. Pojęcie równowagi przyrodniczej jest zdefiniowane przez ustawodawcę w art. 3 pkt 32 p.o.ś. i oznacza stan, w którym na określonym obszarze istnieje równowaga we wzajemnym oddziaływaniu: człowieka, składników przyrody żywej i układu warunków siedliskowych tworzonych przez składniki przyrody nieożywionej.

Powyższe wskazuje, że termin „środowisko” nie jest jednolicie traktowany w literaturze i bywa używany w różnych znaczeniach jako: 1) środowisko naturalne – znajdujące się w stanie naturalnym, nietknięte działalnością człowieka, 2) środowisko naturalne, tj. stworzone przez naturę (środowisko przyrodnicze) oraz 3) środowisko naturalne w znaczeniu takiego, które odpowiada potrzebom człowieka⁸. Środowisko naturalne w tym pierwszym znaczeniu w zasadzie nie występuje, gdyż zostało całkowicie przekształcone przez człowieka. W prawie ochrony środowiska najbardziej użyteczne wydaje się używanie analizowanego pojęcia w trzecim z podanych znaczeń, tj. jako optymalnego dla bytu człowieka i obejmującego wartości biologiczne, psychologiczne i kulturalne⁹. Natomiast środowisko przyrodnicze jako stworzone przez naturę jest bardziej charakterystyczne dla rozważań na gruncie prawa ochrony przyrody i nawiązuje do sposobu rozumienia pojęcia „przyroda”, prezentowanego w doktrynie jako: 1) określenie siedliska życia człowieka, 2) wskazanie zasobów, które powstały wskutek procesów naturalnych, 3) określenie zasobów odnawialnych, tj. zwierząt, roślin, osobliwości geograficznych i klimatycznych, oraz 4) znaczenie zbliżone do pojęcia istoty¹⁰. Potwierdza taki wniosek również fakt, że definicja legalna pojęcia „środowisko przyrodnicze” znajduje się w art. 5 pkt 20 u.o.p., z którego wynika, że obejmuje ono krajobraz wraz z tworam przyrody nieożywionej oraz naturalnymi i przekształconymi siedliskami przyrodniczymi z występującymi na nich roślinami, zwierzętami i grzybami. W ten sposób rozważania na temat pojęcia środowiska immanentnie wiążą się z pojęciem „przyroda”, wokół której ten termin ewoluował. Zasadniczym elementem środowiska jest bowiem przyroda, niezależnie od tego, które z wyżej wymienionych znaczeń zastosujemy. Jednocześnie zasadnie ustawodawca, definiując pojęcie „środowisko”, zrezygnował z dodatkowych określeń typu „naturalne”, „przyrodnicze”, gdyż wszelkie tego typu określenia okazały się nieprecyzyjne i budzące wątpliwości interpretacyjne.

⁸ Por. *Prawo ochrony...*, red. M. Górski, Bydgoszcz 2006, s. 11 oraz A. Delorme, *Zakłócenia środowiska a prawo. Kilka refleksji teoretycznoprawnych*, „Studia Prawnicze” 1978/3, s. 5.

⁹ Por. S. Grzybowski, *Problematyka ochrony środowiska człowieka a przepisy prawa cywilnego*, „Państwo i Prawo” 1972/1, s. 35.

¹⁰ Por. L. Jastrzębski, *Prawne zagadnienia ochrony przyrody*, Warszawa 1980, s. 25–32; M. Roliński, *Ewolucja pojęcia prawnego „środowisko”...*, s. 160.

W publikacji omówiono najważniejsze ograniczenia przyrodnicze w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, w tym nakazy i zakazy:

- w odniesieniu do wybranych form ochrony przyrody,
- wynikające z planów ochrony form przyrody,
- dotyczące usuwania drzew i krzewów,
- w zakresie ochrony gatunkowej i jej wpływu na prowadzoną działalność gospodarczą,
- w dziedzinie gospodarowania odpadami,
- dotyczące emisji i jej wpływu na przyrodę.

Publikacja uwzględnia najnowsze zmiany legislacyjne związane z wejściem w życie tzw. konstytucji dla biznesu, której przepisy znacząco modyfikują dotychczasowe unormowania w zakresie wpływu ochrony przyrody na prowadzenie działalności gospodarczej. Najistotniejsze nowelizacje wynikają z ustaw:

- z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców, która weszła w życie 30.04.2018 r. i wprowadziła znaczące zmiany dla procesu działalności gospodarczej, zwłaszcza dotyczące definicji działalności gospodarczej oraz przedsiębiorcy,
- z 16.04.2004 r. o ochronie przyrody, która przewiduje przepisy mogące ograniczać prowadzenie działalności gospodarczej.

Książka przeznaczona jest dla pracowników administracji rządowej i samorządowej oraz przedsiębiorców z branż: budowlanej, inwestycyjnej i produkcyjnej. Zainteresuje także praktyków prawa: sędziów, adwokatów, radców prawnych oraz prokuratorów.

ISBN 978-83-8124-852-5

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

CENA 99 ZŁ (W TYM 5% VAT)